

Felaket Kurbanlarının Kimliklendirilmesi

Doç. Dr. Mustafa Karapirli¹, Doç. Dr. M. Ziya Kır²

¹ Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Şanlıurfa

² Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Manisa

1. GENEL BİLGİLER

A. Giriş

Felaket, aslen Arapça bir kelime olup Türk Dil Kurumu'na göre büyük zarar, üzüntü ve sıkıntılara yol açan olay veya durum, yıkım olarak tanımlanmaktadır. İngilizcede “disaster” terimi felaket terimine karşılık gelmektedir. Türkçede Felaket Kurbanlarının Kimliklendirilmesi (F2K) terimi Disaster Victim Identification (DVI) terimin karşılığı olarak ülkemizde son yıllarda kullanılmaya başlanmıştır.

Çeşitli ülkelerde Bir olay veya olaylar zinciri felaket olarak kabul edilebilmektedir. Örneğin, Almanya'da beşten fazla kurban olduğu olgular felaket (high degree disaster) olarak kabul edilirken 100'den fazla kurban olduğunda ise olay büyük felaket (mass disaster) olarak tanımlanmaktadır. Ancak beşten fazla kurban olduğu olaylar da büyük felaket olarak tanımlanabilmektedir.

Felaket olaylarında, olay yerinde canlı kalan kişilerin tespit edilmesi ve bu kişilere yönelik ilk yardım ve tedavi işlemleri öncelikli olarak yapılırken, bir yandan da ölenlerin kimliklendirilmesine yönelik çalışmaların ilgili ekiplerce başlatılması gerekir.

Geçmişte yanardağ patlaması, deprem, sel, çığ, volkanik hareketler, kasırga ve tsunami gibi daha çok doğa kaynaklı felaketlerle karşılaşılırken günümüzde bunlara ek olarak ulaşım kazaları, nükleer kazalar, terör saldırıları gibi daha çok insan kaynaklı felaketler veya terör eylemleri neticesinde çok sayıda ölümlle sonuçlanan felaketlerle karşı karşıya kalmaktayız. Felaketlerde güvenlik, sağlık, adliye, arama-kurtarmaya yönelik olarak sivil toplum kuruluşları ve devlet birimleri için doğası gereği birlikte çalışmalıdırlar. Felaketlerde ölenlerin kimliklendirilmesinin sosyal ve hukuki açıdan sonuçları olmaktadır.

Sosyal boyut açısından kişinin öldüğünün belgelenmesi, yakınlarının kişiyi halen sağ olarak bulma beklentilerini ve çabalarını durduracaktır. Hukuki açıdan ise öncelikle miras ve sigorta işlemleri gibi geride kalanları ilgilendiren boyutu önem kazanmaktadır.

Büyük ölçekli felaketlere hazır olabilmek için felaket meydana gelmeden önce yapılması gereken iş ve işlemler bulunmaktadır. Ulusal boyutta felaketler oluştuğunda koordinasyonu sağlayacak merkezi birimler gerekirken, yerel birimlerde daha küçük ölçekli koordinasyon merkezlerine ihtiyaç duyulacaktır. Bunların dışında yine merkezi ve yerel olmak üzere arama-kurtarma birimleri, tıbbi müdahale birimleri, güvenlik birimleri ve kimliklendirme birimleri bulunmalıdır. Ayrıca fiziksel mekânlar (ekiplerin çalışma alan-

ayrıntılı olarak incelenerek ilgili yerlere yazılmalıdır. Bunları takiben iç muayene, ayrıntılı dış muayenesi, antropolojik değerlendirme, DNA için numune alınmalı ve formlara işlenmelidir. Özellikle de cesetlerin ve ceset parçalarının birbirine girdiği olgularda DNA numunelerinin dikkatli alınması gereklidir. Cesetlerden gelen kanların ve parçaların diğer cesetlere bulaştığı durumlarda mutlaka ilgili uzmandan destek alınmalıdır. Pembe formlar:

B0; Ceset üzerinde uygulanan işlemlerin ve toplanan kanıtların kaydedildiği kısım,

B1; Ceset ile ilgili genel bilgilerin kaydedildiği kısım,

C1, C2 ve C3; Ceset üzerinde tespit edilen giyim eşyası ve aksesuarlarına ait bilgilerin kaydedildiği kısım,

D1, D2, D3 ve D4; Cesede ait biyometrik ölçülerin ve tanımlamaların olduğu bilgilerin kaydedildiği kısım,

E1 ve E2; Otopsi sonucu elde edilen bilgilerin yer aldığı kısım,

E4; DNA ile ilgili numune alma ve çalışma sonucunun profillerin kaydedildiği kısım,

F1 ve F2; Dış muayenesi ile elde edilen verilerin kaydedildiği kısım,

G; Cesetle ilgili diğer tanımların kaydedildiği kısım.

Sonuç olarak, felaketler ne kadar istemesek de hayatımızın değişmez bir parçası olduğu kadar, ulaşım ve teknolojinin çok hızlı ilerlemesi, dünyadaki sosyal, kültürel ve din gibi birçok faktöre bağlı toplumsal olaylar nedeniyle artarak devam eden terör nedeniyle ilerde çok karşılaştığımız kaçınılmaz bir durumdur. Ülke olarak bu konuda öncelikle hukuki alt yapı oluşturulması olmak üzere bu tür olaylar öncesinde yeteri kadar personel yetiştirilmesi, malzeme temini gibi hususlarında hazır olunması gerekmektedir. Ülkemizin 1999 yılında başına gelen felaket gibi durumlarda ülke kaynakları yetersiz kalabilmektedir. Bu nedenle uluslararası işbirliğine de ihtiyaç duyulabileceği göz önüne alınarak felaketlere hazır olunmalıdır.

KAYNAKLAR

Kurumu TD. Büyük Türkçe Sözlük: Türk Dil Kurumu; 2015 [cited 2015 10.02.2015]. Available from: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.54da3c94157d87.07912565.

Oxford. Oxford Dictionaries: Oxford; 2015 [cited 2015 10.02.2015]. Available from: <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/disaster?searchDictCode=all>.

Manhart J, Bittorf A, Buttner A. Disaster victim identification-experiences of the “Autobahn A19” disaster. *Forensic science, medicine, and pathology.* 2012;8(2):118-24. doi: 10.1007/s12024-011-9307-9. PubMed PMID: 22210599.

Kvaal SI. Collection of post mortem data: DVI protocols and quality assurance. *Forensic science international.* 2006;159 Suppl 1:S12-4. doi: 10.1016/j.forsciint.2006.02.003. PubMed PMID: 16574361. Jandarma Genel Komutanlığı. Adli Bilimler. Jandarma Genel Komutanlığı Yayınları; Ankara: 2011.

Salo S, Salo H, Liisanantti A, Reponen J. Data transmission in dental identification of mass disaster victims. *The Journal of forensic odonto-stomatology.* 2007;25(1):17-22. PubMed PMID: 17577974.

Taylor J. Development of the Australian Society of Forensic Odontology disaster victim identification forensic odontology guide. *The Journal of forensic odonto-stomatology.* 2009;27(2):56-63. PubMed PMID: 22785098.

Lake AW, James H, Berketa JW. Disaster Victim Identification: quality management from an odontology perspective. *Forensic science, medicine, and pathology.* 2012;8(2):157-63. doi: 10.1007/s12024-011-9286-x. PubMed PMID: 21956540.

- Bradford L, Heal J, Anderson J, Faragher N, Duval K, Lalonde S.** Disaster victim investigation recommendations from two simulated mass disaster scenarios utilized for user acceptance testing CODIS 6.0. *Forensic science international Genetics*. 2011;5(4):291-6. doi: 10.1016/j.fsigen.2010.05.005. PubMed PMID: 20620126.
- Montelius K, Lindblom B.** DNA analysis in Disaster Victim Identification. *Forensic science, medicine, and pathology*. 2012;8(2):140-7. doi: 10.1007/s12024-011-9276-z. PubMed PMID: 22009165.
- Prinz M, Carracedo A, Mayr WR, Morling N, Parsons TJ, Sajantila A, Scheithauer R, Schmitter H, Schneider PM, International Society for Forensic G.** DNA Commission of the International Society for Forensic Genetics (ISFG): recommendations regarding the role of forensic genetics for disaster victim identification (DVI). *Forensic science international Genetics*. 2007;1(1):3-12. doi: 10.1016/j.fsigen.2006.10.003. PubMed PMID: 19083722.
- Winskog C.** DVI missions in the Caribbean-the practical aspects of disaster victim identification. *Forensic science, medicine, and pathology*. 2012;8(2):109-13. doi: 10.1007/s12024-011-9273-2. PubMed PMID: 21858716.
- Lee J, Scott P, Carroll D, Eckhoff C, Harbison S, Ientile V, Goetz R, Scheffer JW, Stringer P, Turbett G.** Recommendations for DNA laboratories supporting Disaster Victim Identification (DVI) Operations--Australian and New Zealand consensus on ISFG recommendations. *Forensic science international Genetics*. 2008;3(1):54-6. doi: 10.1016/j.fsigen.2008.09.001. PubMed PMID: 19083869.
- Rutty GN, Robinson C, Morgan B, Black S, Adams C, Webster P.** Fimag: the United Kingdom disaster victim/forensic identification imaging system. *Journal of forensic sciences*. 2009;54(6):1438-42. doi: 10.1111/j.1556-4029.2009.01175.x. PubMed PMID: 19804521.
- Berketa JW, James H, Lake AW.** Forensic odontology involvement in disaster victim identification. *Forensic science, medicine, and pathology*. 2012;8(2):148-56. doi: 10.1007/s12024-011-9279-9. PubMed PMID: 21952930.
- Lessig R, Edelmann J, Aspinall L, Krumm P, Bastisch I, Wiegand P, Hohoff C, Steinlechner M, Rower L.** German standards for forensic molecular genetics investigations in cases of mass disaster victim identification (DVI). *Forensic science international Genetics*. 2011;5(3):247-8. doi: 10.1016/j.fsigen.2009.12.006. PubMed PMID: 20457065.
- Allen-Hall A, McNevin D.** Human tissue preservation for disaster victim identification (DVI) in tropical climates. *Forensic science international Genetics*. 2012;6(5):653-7. doi: 10.1016/j.fsigen.2011.12.005. PubMed PMID: 22269964.
- Mundorff AZ.** Integrating forensic anthropology into Disaster Victim Identification. *Forensic science, medicine, and pathology*. 2012;8(2):131-9. doi: 10.1007/s12024-011-9275-0. PubMed PMID: 21877297.
- Lessig R, Rothschild M.** International standards in cases of mass Disaster Victim Identification (DVI). *Forensic science, medicine, and pathology*. 2012;8(2):197-9. doi: 10.1007/s12024-011-9272-3. PubMed PMID: 21858717.
- Sweet D.** INTERPOL DVI best-practice standards--An overview. *Forensic science international*. 2010;201(1-3):18-21. doi: 10.1016/j.forsciint.2010.02.031. PubMed PMID: 20303223.
- De Valck E.** Major incident response: collecting ante-mortem data. *Forensic science international*. 2006;159 Suppl 1:S15-9. doi: 10.1016/j.forsciint.2006.02.004. PubMed PMID: 16546337.
- Leditschke J, Collett S, Ellen R.** Mortuary operations in the aftermath of the 2009 Victorian bushfires. *Forensic science international*. 2011;205(1-3):8-14. doi: 10.1016/j.forsciint.2010.11.002. PubMed PMID: 21159456.
- Clement JG, Winship V, Ceddia J, Al-Amad S, Morales A, Hill AJ.** New software for computer-assisted dental-data matching in Disaster Victim Identification and long-term missing persons investigations: "DAVID Web". *Forensic science international*. 2006;159 Suppl 1:S24-9. doi: 10.1016/j.forsciint.2006.02.006. PubMed PMID: 16563679.

- Byard RW, Winskog C.** Potential problems arising during international disaster victim identification (DVI) exercises. *Forensic science, medicine, and pathology.* 2010;6(1):1-2. doi: 10.1007/s12024-009-9141-5. PubMed PMID: 20084553.
- Hartman D, Drummer O, Eckhoff C, Scheffer JW, Stringer P.** The contribution of DNA to the disaster victim identification (DVI) effort. *Forensic science international.* 2011;205(1-3):52-8. doi: 10.1016/j.forsciint.2010.09.024. PubMed PMID: 21106312.
- Schou MP, Knudsen PJ.** The Danish Disaster Victim Identification effort in the Thai tsunami: organisation and results. *Forensic science, medicine, and pathology.* 2012;8(2):125-30. doi: 10.1007/s12024-011-9297-7. PubMed PMID: 22113326.
- Winskog C, Tonkin A, Byard RW.** The educational value of Disaster Victim Identification (DVI) missions-transfer of knowledge. *Forensic science, medicine, and pathology.* 2012;8(2):84-7. doi: 10.1007/s12024-011-9259-0. PubMed PMID: 21691889.
- Winskog C, Tsokos M, Byard RW.** The progression from disaster victim identification (DVI) to disaster victim management (DVM): a necessary evolution. *Forensic science, medicine, and pathology.* 2012;8(2):81-3. doi: 10.1007/s12024-011-9295-9. PubMed PMID: 22270999.
- Blau S, Briggs CA.** The role of forensic anthropology in Disaster Victim Identification (DVI). *Forensic science international.* 2011;205(1-3):29-35. doi: 10.1016/j.forsciint.2010.07.038. PubMed PMID: 20797826.
- Hill AJ, Hewson I, Lain R.** The role of the forensic odontologist in disaster victim identification: lessons for management. *Forensic science international.* 2011;205(1-3):44-7. doi: 10.1016/j.forsciint.2010.08.013. PubMed PMID: 20950970.
- Huckenbeck W, Thiel W, Krause D, Lessig R, Szibor R.** Thoughts for the organisation of an early phase response to preserve victim identification information after mass disasters. A contribution to: ISFG: Recommendations regarding the role of forensic genetics for disaster victim identification (DVI by M. Prinz, A. Carracedo, W.R. Mayr, N. Morling, T.J. Parsons, A. Sajantila, R. Scheithauer, H. Schmitter, P.M. Schneider). *Forensic science international.* 2008;177(2-3):e39-42. doi: 10.1016/j.forsciint.2007.11.010. PubMed PMID: 18164569.
- Interpol. *Disaster Victim Identification Guide: Interpol; 1984.*
- Interpol. *Disaster Victim Identification Guide: Interpol; 2014.*